CONSEIL DE L'EUROPE

COUNCIL OF EUROPE

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA UNGUREANU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 27568/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

6 septembrie 2007

DEFINITIVĂ

06/12/2007

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Ungureanu c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secţiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Preşedinte*,
Dl J. CASADEVALL,
Dl G. BONELLO,
Dl K. TRAJA,
Dl S. PAVLOVSCHI,
Dl J. ŠIKUTA,
Dna P. HIRVELÄ, *judecători*,
şi dl T.L. EARLY, *Grefier al Secţiunii*,

Deliberând la 10 iulie 2007 în şedinţă închisă,

Pronunţă următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 27568/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenţiei pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale („Convenţia”), de către un cetăţean al Republicii Moldova, dl Petru Ungureanu („reclamantul”), la 10 iulie 2002. Reclamantul a fost reprezentat în faţa Curţii de către dra N. Mardari, de la „Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova”, o organizaţie non-guvernamentală cu sediul în Chişinău.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea hotărârii judecătoreşti din 21 decembrie 2001 pronunţată în favoarea sa, dreptul său la o instanţă care să hotărască într-un termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil, garantat de articolul 6 al Convenţiei, şi dreptul său la respectarea bunurilor sale, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenţie, au fost încălcate.

4. Cererea a fost repartizată Secţiunii a Patra a Curţii. La 7 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acestei Secţiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenţiei, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANŢELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1963 şi locuieşte în Chişinău.

6. El a lucrat în calitate de director al „Inspectoratului transportorilor de mărfuri şi călători”, o subdiviziune a Ministerului Transporturilor („angajator”).

7. În octombrie 2001, reclamantul a fost concediat. El a intentat o acţiune judiciară împotriva ministerului, contestând legalitatea concedierii sale.

8. La 7 noiembrie 2001, Judecătoria sectorului Centru a dispus reintegrarea reclamantului în serviciu. El a fost restabilit, însă a fost concediat din nou a doua zi.

9. El a intentat o altă acţiune împotriva ministerului, solicitând reintegrarea sa în serviciu şi plata salariului său pentru întreaga perioadă de absenţă forţată de la lucru.

10. La 21 decembrie 2001, Judecătoria sectorului Centru a hotărât în favoarea reclamantului şi a obligat ministerul să-l reintegreze în serviciu. Ea a mai acordat reclamantului 3,800 lei moldoveneşti (MDL) (echivalentul a 323 euro (EUR) la acea dată).

11. Această hotărâre a fost menţinută de către Tribunalul Chişinău, la 13 februarie 2002, şi de către Curtea de Apel, la 23 mai 2002.

12. La 22 decembrie 2001, Judecătoria sectorului Centru a emis un titlu executoriu pe care l-a expediat ministerului spre executare. Deoarece Ministerul nu a executat titlul în termenul stabilit de către instanţa judecătorească, acesta a fost prevenit şi i s-a acordat de două ori timp suplimentar pentru a se conforma.

13. La 5 februarie 2002, reclamantul a solicitat Procuraturii Generale să pornească o urmărire penală în privinţa refuzului ministrului Transporturilor, în calitate de conducător al ministerului, să execute hotărârea judecătorească executorie. În răspunsul expediat reclamantului la 18 februarie 2002, acesta a fost informat că nu există vreun temei pentru intervenţia procuraturii, deoarece supravegherea executării ţine de competenţa instanţei judecătoreşti. Reclamantul s-a mai plâns altor autorităţi (procuraturii, Preşedintelui), însă fără succes.

14. La 8 februarie 2002, Judecătoria sectorului Centru a aplicat ministrului Transporturilor o amendă în mărime de MDL 900 pentru neexecutarea hotărârii sale. Instanţa a mai acordat reclamantului salariul pentru perioada absenţei sale forţate de la lucru între 21 decembrie 2001 şi 8 februarie 2002, în mărime de MDL 2,219 (EUR 195).

15. La 27 februarie 2002, executorul judecătoresc a confirmat neexecutarea de către minister a hotărârii judecătoreşti din 21 decembrie 2001.

16. La 28 februarie 2002, reclamantul s-a plâns Ministerului Justiţiei de neexecutarea hotărârii judecătoreşti. La 22 martie 2002, Ministerul Justiţiei l-a informat pe acesta despre încercările anterioare de a executa hotărârea şi despre o nouă solicitare a executorului privind amendarea ministrului Transporturilor.

17. La 9 aprilie 2002, la cererea executorului judecătoresc, Judecătoria sectorului Centru a aplicat ministrului Transporturilor o amendă în mărime de MDL 1,350. De asemenea, instanţa judecătorească a acordat reclamantului salariul pentru întreaga perioadă a absenţei sale forţate de la lucru după 8 februarie 2002, în mărime de MDL 3,360 (EUR 195). Potrivit reclamantului, ministrul nu a plătit niciodată amenzile aplicate de către instanţa judecătorească.

18. La 12 septembrie 2002, reclamantul a fost restabilit în funcţia sa şi, la 18 septembrie 2002, el a primit MDL 9,925, ceea ce reprezenta restanţele la salariul său. La 1 octombrie 2002, reclamantului i-au fost rambursate cheltuielile de asistenţă juridică angajate în cadrul procesului judiciar, iar la 31 octombrie 2002, el a primit ultima sumă datorată lui.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

19. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea *Prodan v. Moldova*, (nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extracts)).

Suplimentar, articolul 208 al Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada relevantă, prevedea următoarele:

> „Urmează să fie executată imediat hotărîrea prin care pîrîtul a fost obligat:
>
> ... (2) a plăti unui muncitor … salariul, dar nu mai mult decît o lună;
>
> ... (4) a reintegra în serviciu pe un lucrător concediat sau transferat ilegal.”

ÎN DREPT

20. Reclamantul s-a plâns că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 şi articolul 13 ale Convenţiei şi de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenţie au fost încălcate ca urmare a executării întârziate a hotărârii judecătoreşti pronunţate în favoarea sa.

Articolul 6 § 1 al Convenţiei, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanţă ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor şi obligaţiilor sale cu caracter civil ... .”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenţie prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică şi în condiţiile prevăzute de lege şi de principiile generale ale dreptului internaţional.

Dispoziţiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosinţa bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuţii, sau a amenzilor.”

Articolul 13 al Convenţiei prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi şi libertăţi recunoscute de prezenta convenţie au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanţe naţionale, chiar şi atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acţionat în exercitarea atribuţiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA

Obiecţia preliminară a Guvernului

21. Guvernul a pretins că, deoarece suma a fost plătită în întregime, reclamantul nu mai poate pretinde că este victimă a încălcării drepturilor sale garantate de Convenţie.

22. Curtea notează că ea a respins deja o obiecţie similară formulată de Guvernul pârât (*Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 47). Mai mult, deşi instanţele judecătoreşti au dispus ca salariul reclamantului să fie plătit pentru două perioade ulterioare în care hotărârea judecătorească pronunţată în favoarea sa nu a fost executată (a se vedea paragrafele 14 şi 17 de mai sus), nicio compensaţie nu i-a fost plătită acestuia pentru imposibilitatea lui de a se folosi de aceşti bani şi pentru prejudicial moral cauzat.

23. În aceste circumstanţe, Curtea consideră că reclamantul nu şi-a pierdut statutul de victimă a încălcării drepturilor garantate de Convenţie. Curtea consideră că pretenţiile formulate de reclamant în temeiul articolelor 6 § 1 şi 13 ale Convenţiei şi al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenţie ridică chestiuni de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului şi că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenţii admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenţiei (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenţii.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENŢIEI ŞI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENŢIE

24. Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea hotărârii judecătoreşti executorii pronunţată în favoarea sa, au fost încălcate drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenţiei şi articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenţie. El s-a bazat pe articolul 208 al Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada relevantă (a se vedea paragraful 19 de mai sus), conform căruia hotărârile judecătoreşti prin care s-a dispus reintegrarea în serviciu a unui angajat urmau a fi executate imediat.

25. Guvernul nu a fost de acord. El a susţinut că întârzierea în executarea hotărârii nu a fost excesivă, având în vedere că hotărârea irevocabilă a fost adoptată la 23 mai 2002, că ea a fost executată în septembrie-octombrie 2002 şi că au fost întreprinse mai multe măsuri în vederea asigurării executării hotărârii.

26. Curtea a constatat în mod repetat că procedurile privind reintegrarea în serviciu sunt de o „importanţă crucială” pentru reclamanţi şi că, de fapt, ele trebuie examinate cu „promptitudine” (a se vedea *Guzicka v. Poland*, nr. 55383/00, § 30, 13 iulie 2004); această cerinţă este consolidată suplimentar în ţările în care însuşi dreptul intern prevede că toate cauzele de acest gen trebuie soluţionate cu o promptitudine deosebită (a se vedea *Borgese v. Italy*, hotărâre din 26 februarie 1992, Seria A nr. 228-B, § 18). Aceasta este mai cu seamă relevant când o hotărâre judecătorească a fost deja adoptată şi autorităţile trebuie doar să o execute. Curtea notează că dificultăţile specifice la care persoana este supusă când ea este privată în mod ilegal de salariu, chiar pentru o perioadă scurtă de timp, au fost luate în consideraţie de către legislatorul naţional în articolul 208 al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 19 de mai sus), care făcea ca hotărârile judecătoreşti privind reintegrarea în serviciu şi plata unei părţi a salariului să devină executorii imediat.

27. Prin urmare, data relevantă pentru stabilirea perioadei de executare este data la care prima instanţă a adoptat hotărârea sa (adică, în această cauză, 21 decembrie 2001), şi nu data la care această hotărâre a devenit definitivă (a se vedea *Polonets v. Ukraine*, nr. 39496/02, 20 septembrie 2005). Instanţa judecătorească naţională a confirmat acest fapt când a amendat ministrul pentru neexecutarea de către acesta a hotărârii judecătoreşti, deşi cererea de apel era pendinte şi hotărârea încă nu devenise definitivă (a se vedea paragrafele 14 şi 17 de mai sus).

28. În această cauză, Curtea nu poate să accepte poziţia Guvernului precum că hotărârea a fost executată într-un termen rezonabil. Deşi perioada de nouă luni pentru executarea unei hotărâri judecătoreşti nu pare nerezonabilă în sine, în circumstanţele acestei cauze ea a fost nejustificată. Decizia instanţei a vizat reintegrarea reclamantului în serviciu şi plata salariului său care, în absenţa unui indiciu că aceasta avea sursele de venit

alternative, creează prezumţia că salariul a fost sursa lui principală de venit. Mai mult, se pare că nu au existat factori obiectivi care ar fi prevenit executarea imediată a hotărârii. Executarea nu necesita resurse importante, deoarece aceasta implica doar reintegrarea reclamantului în serviciu şi plata salariul doar pentru o lună. Aceasta nu necesita nici utilizarea măsurilor de constrângere, cum ar fi fost în cazul în care decizia s-ar fi referit la o companie privată (a se vedea, *a contrario*, *Fociac v. Romania*, nr. 2577/02, 3 februarie 2005), deoarece obligaţia de executare îi revenea unui ministru.

29. Curtea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenţiei şi articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenţie în numeroase cauze privind executarea întârziată a hotărârilor judecătoreşti executorii (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, şi *Lupacescu and Others v. Moldova*, nr. 3417/02, 5994/02, 28365/02, 5742/03, 8693/03, 31976/03, 13681/03, şi 32759/03, 21 martie 2006).

30. Prin urmare, Curtea constată, din motivele expuse în acele cauze, că neexecutarea hotărârii judecătoreşti din 21 decembrie 2001 într-un termen rezonabil a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenţiei şi a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenţie.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENŢIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 6 § 1 AL CONVENŢIEI

31. În continuare, reclamantul a pretins că el nu a avut un recurs efectiv în ceea ce priveşte pretenţia sa formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenţiei.

32. Guvernul a susţinut că reclamantul dispunea de căi de recurs interne în privinţa pretenţiei sale formulate în temeiul articolului 13, cum ar fi posibilitatea de a solicita iniţierea procedurii administrative sau penale împotriva persoanei responsabile de neexecutare.

33. Curtea notează că pretenţiile reclamantului precum că prin refuzul de a executa hotărârea judecătorească pronunţată în favoarea sa au fost încălcate drepturile sale garantate de articolul 6, sunt fără îndoială serioase şi legitime (a se vedea paragraful 30 de mai sus). Prin urmare, reclamantul avea dreptul la un recurs efectiv, în sensul articolului 13. În consecinţă, Curtea va examina dacă un astfel de recurs a fost accesibil reclamantului.

34. Curtea notează că hotărârea judecătorească pronunţată în favoarea reclamantului nu a fost executată timp de nouă luni. Debitor în această cauză a fost o autoritate de stat. Mai mult, la cererea executorului judecătoresc, instanţa judecătorească a amendat ministrul pentru neexecutarea hotărârii judecătoreşti pronunţate în favoarea reclamantului. Curtea conchide că recursurile la care s-a referit Guvernul nu erau efective, deoarece, în absenţa unor prevederi bugetare menite să asigure executarea, executorul nu poate fi tras la răspundere pentru neexecutarea hotărârii.

35. Prin urmare, se pare că reclamantul nu a dispus de vreun recurs pentru a preveni continuarea încălcării drepturilor sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenţiei sau pentru a obţine compensaţii. În consecinţă, a avut loc o violare a articolului 13 combinat cu acel articol (*Romashov v. Ukraine*, nr. 67534/01, § 47, 27 iulie 2004; şi *Voytenko v. Ukraine*, nr. 18966/02, § 43, 29 iunie 2004).

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENŢIEI

36. Articolul 41 al Convenţiei prevede următoarele:

> „Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenţiei sau a protocoalelor sale şi dacă dreptul intern al Înaltelor Părţi Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecinţelor acestei violări, Curtea acordă părţii lezate, dacă este cazul, o satisfacţie echitabilă.”

A. Prejudiciu

37. Reclamantul a pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca urmare a întârzierii în executarea hotărârii judecătoreşti pronunţate în favoarea sa.

38. Guvernul a considerat această sumă excesivă în lumina jurisprudenţei Curţii.

39. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres şi frustrare ca rezultat al neexecutării într-un termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti pronunţate în favoarea sa, în special, având în vedere natura sumei acordate şi faptul că el a trebuit să trăiască fără salariu timp de câteva luni. Suma pretinsă este, totuşi, excesivă. Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 500 cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri şi cheltuieli

40. Reclamantul nu a formulat vreo pretenţie cu acest titlu.

C. Dobânda de întârziere

41. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcţie de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;

2. *Hotărăşte* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenţiei ca urmare a neexecutării hotărârii din 21 decembrie 2001 într-un termen rezonabil;

3. *Hotărăşte* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenţie ca urmare a aceleiaşi neexecutări a hotărârii din 21 decembrie 2001 într-un termen rezonabil;

4. *Hotărăşte* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenţiei în ceea ce priveşte lipsa unui recurs efectiv în privinţa pretenţiei reclamantului cu privire la neexecutarea hotărârii din 21 decembrie 2001;

5. *Hotărăşte*
   (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenţiei, EUR 500 (cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu moral, plus orice taxă care poate fi percepută, care să fie convertite în valuta naţională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii;
   (b) că, de la expirarea celor trei luni menţionate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

6. *Respinge* restul pretenţiilor reclamantului cu privire la satisfacţia echitabilă.

Redactată în limba engleză şi comunicată în scris la 6 septembrie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 şi 3 al Regulamentului Curţii.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Preşedinte